

Algemene beschouwingen Raad Dalfsen

Perspectiefnota 2024-2027

Algemene beschouwingen perspectiefnota 2024-2027

Voorzitter, dank voor deze Perspectiefnota. Het is een mooi en leesbaar document. De beschreven ontwikkelingen herkennen we en veel ambities komen ons bekend voor. Het gaat goed in en met Dalfsen. Daar werken veel mensen in en buiten dit huis hard aan. Dat verdient onze dank en waardering.

We hebben in Dalfsen de luxe van veel bedrijvigheid en een mooi platteland. We liggen in een sterke regio en in onze kernen is het goed wonen en fijn leven. Onze financiën zijn goed op orde en onze schatkist kon vorige week flink worden bijgevuld.

Een bekend spreekwoord zegt: je moet het dak repareren als de zon schijnt. Wat ons betreft schijnt de zon behoorlijk in Dalfsen en moeten we dus nu het dak repareren.

We hebben een stevig dak, maar waar zitten de gaten en hoe kunnen we die repareren?

De ChristenUnie kenmerkt zich door te kiezen voor sociale rechtvaardigheid, het belang van leven en de gemeenschap en zorg voor de schepping. Vanuit deze waarden hebben we deze Perspectiefnota gelezen. En nogmaals: Dan lezen we veel goede voornemen en mooie ambities en daar werken we graag aan mee.

Tegelijk komen we in de praktijk zaken tegen die juist niet goed gaan. Niet iedereen kan meekomen of meedoen in onze samenleving, niet iedereen voelt zich gehoord en gezien en onze leefomgeving staat behoorlijk onder druk. Nu is niet alles maakbaar, daar zijn we ons als Christelijke partij maar al te goed van bewust en soms breken de beste intenties je bij de handen af. Maar ook dan is onze opdracht nog steeds om, zoals in de Bijbel staat: vanuit visie en overtuiging het goede te zoeken.

Als het gaat om sociale gerechtigheid is armoede een hardnekkig thema. Er wordt veel gedaan en er is veel ondersteuning en toch lukt het vaak niet om echt iets te veranderen. Nog steeds zijn de actie vakantietas en een voedsel- en kledingbank nodig. We zoeken naar iets dat structureler is, dat aan de voorkant begint. Dan is het hebben van betaald werk een heel belangrijke factor om armoede tegen te gaan.

Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt. Zowel gemeente als ondernemingen zijn hard op zoek naar werknemers. Tegelijk staan er mensen aan de kant omdat ze moeilijk bemiddelbaar zijn, een beperking of geen juiste vooropleiding hebben of nieuwkomer zijn. We willen extra investeren in deze mensen, zorgen voor de juiste opleiding, de juiste ondersteuning. Als gemeente moeten we hierin ook het goede voorbeeld geven in ons eigen personeelsbeleid. Hoe divers en inclusief zijn we eigenlijk? Kennen we aangepaste werkplekken, aangepaste banen? <1>

Vorige week kwam een rapport uit dat aangaf dat leven van een bijstandsuitkering bijna niet mogelijk is. Men komt, vooral als gezin met kinderen, honderden euro's tekort in de maand. Nu mogen wij als gemeente geen inkomensbeleid voeren, maar wat mogen en kunnen we meer doen dan nu? Kunnen we meer kwijtschelden of inkomensgrenzen voor regelingen verhogen? <2>

De voorgenomen maatregelen rond tegengaan van schulden en verlagen van de saneringstermijn steunen we van harte en de extra kosten die dit meebrengt vinden we zeer goed besteed. Wat de ChristenUnie betreft beginnen we hier nu al mee. <3>

Armoede bestrijden is meer dan zorgen voor voldoende inkomen. Het gaat ook om het verlagen van de uitgaven. Er wordt geld vrijgemaakt voor het tegengaan van energiearmoede. Ook hier willen we het gat aan de voorkant repareren door extra inzet op verduurzaming van woningen. Daar doen we al veel, maar we bereiken nog niet alle inwoners en we kunnen meer doen. Slimmere maatregelen stimuleren, subsidies nog meer bekend maken en waar nodig uitbreiden en mensen bij de hand nemen.

Als het gaat om het belang van de gemeenschap, kom je al snel bij wonen en werken uit. Samenwonen vraagt belangstelling voor en investeren in elkaar, overheid en inwoners, jong en oud.

We vinden het terecht dat inwonersparticipatie een belangrijk thema is en we moeten blijven investeren in het bereiken van al onze inwoners. Jongeren zijn daarbij een belangrijke groep, zij hebben de toekomst. Wij willen dat plannen van de gemeente getoetst worden op de gevolgen voor jongeren, de generatiecheck. <4> <1>

We zijn blij met de ambitie om de woningbouw te versnellen en de inzet op meer kleine betaalbare woningen. Naast Rood voor Rood, willen wij ook wel andere compenserende maatregelen accepteren voor het bijbouwen van een compensatiewoning op boerenerf.

We kijken als ChristenUnie altijd graag naar boven, maar zeker als het gaat om hoger bouwen. Hoger bouwen biedt ook ruimte voor het betaalbaar maken van ondergronds parkeren (meer woningen per m²) en de aanleg van 'groene muren'. Groen dat hard nodig is om hittestress tegen te gaan en bij te dragen aan de wateropgave. Het tekort aan zoet water is één van de grootste opgaves voor de komende jaren. Gemeentelijke plannen moeten daarom inzetten op het besparen op en vasthouden van water. <6>

Dat brengt ons automatisch bij het derde thema: zorg voor de schepping.

Dalfsen is een prachtige groene gemeente met veel mooie plekjes en dat houden we graag zo. Daarom zijn we niet blij met alle plannen voor meer toerisme rond de Vecht. Wat ons betreft alleen daar waar al rumoer is (bij het dorp) en niet met nieuwe infrastructuur. We hebben het al vaker gezegd: dat is het slachten van de kip met de gouden eieren. Voor ons is leidend: we steunen alleen plannen die geen afbreuk doen aan duurzaamheid en die de biodiversiteit bevorderen. Er zal dus compensatie nodig zijn (zo nodig elders in de gemeente) als bij een plan op die specifieke plek investeren in biodiversiteit niet haalbaar is. <7>

Industrieterreinen moeten goed bereikbaar zijn met OV en we willen extra inzet op het verduurzamen door eisen te stellen van duurzaam en klimaatadaptief bouwen en inrichten. Lokale opwek, -verbruik en opslag van energie past hier goed bij. <8>

We zijn het eens met de hoge ambities als het gaat om de vergroening van ons buitengebied. Dat willen we stimuleren door een subsidie voor de aanleg van heggen, voedselbossen en houtwallen. <9>

Die groene omgeving combineren we graag met onze ambities op het gebied van volksgezondheid om de mensen te stimuleren meer te bewegen. Dat kan door een snellere realisering van de bekende Dorpsrondjes. Er ligt een mooi plan met de Buldersweg in Nieuwleusen en ook langs de Leemculeweg in Dalfsen is prima een wandelroute te realiseren. <10>

Als we alle mooie ambities in deze nota samenvoegen met wat we nog missen vanuit onze Christelijk Sociale waarden, komen we tot drie gaten in het dak die we, nu de zon schijnt, willen repareren:

1. Extra inzet op armoedebestrijding door meer mensen aan het werk te helpen en ruimere ondersteunende maatregelen voor met name gezinnen <2>
2. Extra inzet op verduurzamen van woningen en industrieterreinen en het stimuleren van lokale opwek, verbruik en opslag van energie <3>
3. Stimuleren van vergroening in het buitengebied door meer (bekendheid te geven aan) subsidiemogelijkheden en het sneller realiseren van meer dorpsrondjes <4>

Voorzitter, als ChristenUnie werken we graag mee aan het repareren van de genoemde gaten. In de verdere uitwerking naar de begroting toe wensen we het college, de ambtenaren en onszelf als raad Gods zegen en wijsheid toe. Ons gebed is dat ons gezamenlijke werk mag bijdragen aan het welzijn van onze inwoners!

De fractie van de ChristenUnie,

Dick van Gelder, Dick Homans en Rietje Lassche

Rustig blijven en doorgaan!

Wij hebben een duidelijke en compacte Perspectiefnota ontvangen. Ondanks het financieel negatieve beeld in deze nota is er wel ambitie en daar zijn we blij mee. Dalfsen is een van de meest financieel gezonde gemeenten in Overijssel. Het meerjarenperspectief ziet er echter allerm minst rooskleurig uit. Van ruim 2 miljoen negatief in 2024 tot bijna 6 miljoen negatief in 2027. (voordat we de meicirculaire hebben ontvangen)

Als gemeente zijn we erg afhankelijk van de inkomsten vanuit het Rijk en die baren ons de meeste zorgen. Deze worden steeds meer op incidentele basis verstrekt, terwijl de gemeente verplicht is om structurele lasten te dekken met structurele baten.

Die geldstroom is de grootste bron van inkomsten voor de gemeente Dalfsen en juist daarbinnen vinden de laatste jaren onvoorspelbare schommelingen plaats. Met de uitkomst van de meicirculaire valt deze wel wat minder negatief uit, maar wat gebeurt er als het Rijk moet bezuinigen door de huidige problematiek in de wereld?

Desondanks vertrouwt het college erop dat het Rijk de gemeente voldoende gaat compenseren voor de gestegen lonen en prijzen. Die mening willen wij graag delen maar hoe krijgen we deze ontwikkelingen goed in beeld en hoe kunnen we de middelen wel structureel inzetten? **1**

Door gedegen financieel beleid in het verleden kunnen we tegenvallers opvangen en onze inwoners/ondernemers steunen indien nodig. Denk hierbij aan het sociale domein en de recente corona- en energiecrisis. Daar hebben we ons de afgelopen jaren voor ingezet en dat blijven we graag doen. Wij houden graag ruimte om de komende jaren tijdig te kunnen inspelen op de steeds veranderende situaties.

Grote uitgaven komen op ons af zoals het Integraal Huisvesting Plan onderwijs, verdere vervanging kunstgrasvelden, Centrumplan Dalfsen en de vervanging van kapitaalgoederen. Toch willen we ons niet direct laten afschrikken en ambities behouden. We vinden het te vroeg om nu maatregelen te nemen, maar we willen dit wel inzichtelijk hebben.

We vragen het college om met drie scenario's **2** te komen voor:

- een sluitende begroting,
- een sluitende begroting voor de laatste twee jaarschijven en
- een niet sluitende begroting.

We zijn ook benieuwd wat het Zero-based begroten oplevert.

Er is veel betrokkenheid bij inwoners en zij worden uitgenodigd om met initiatieven te komen. Het gemeentebestuur wil deze maatschappelijke initiatieven steunen. Dat is mooi en ambitieus maar we willen daar aan de voorkant wel duidelijk en realistisch over zijn, zou het niet beter zijn daar spelregels voor op te stellen? **3**

Met gebiedsverbinders en gebiedswethouders wordt nu een jaar gewerkt. Kunt u ervaringen met ons delen? Wat zijn de voordelen en zijn er ook nadelen? **4**

Ook onze gemeente wordt geconfronteerd met mobiliteit onder het personeel en moeilijk te vervullen vacatures. Als gemeenteraad merken wij dat voorstellen soms later aangeboden worden in verband met capaciteitstekort. Wij zijn dan ook blij te kunnen lezen dat een traject wordt ingezet om de organisatie wendbaarder en flexibeler te maken.

De mensen die tijdelijk gebruik maken van voorzieningen in onze gemeente gaan daar aan bijdragen door middel van forensenbelasting. Hoe wordt die termijn van 90 dagen getoetst? **5**

Met de komende omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking gaat treden, hopen we met minder regels makkelijker te kunnen werken. Van de ambtenaren wordt veel gevraagd en ondanks hun inzet is nog veel externe hulp nodig met bijbehorende kosten. Het is een lang proces geweest, met veel uitstel en onzekerheid over hoe, wat en wanneer we er echt van kunnen profiteren. Hoe denkt u daarover? **6**

Het opstellen van de Plattelandsvisie, het actualiseren van de Omgevingsvisie, de visie en het verkeersplan Backxlaan, en de Dorpsvisie zullen veel tijd en geld kosten. Kunnen we er op rekenen dat aan het eind van deze raadsperiode de genoemde visies zijn afgerond? **7**

De extra sociale woningbouw in Oosterdalfsen Noord brengt, naast invulling van de woningbehoefte voor de mindere inkomens, ook extra kosten mee voor de omliggende verkeersstructuur. Bedoelt u met extra sociale woningbouw de gewenste Flexwoningen? **8** En komen deze ook beschikbaar voor de wat oudere alleengaanden? **9**

Gevolg van de vele sociale koopwoningen in Oosterdalfsen Noord is de neutrale grondexploitatie. Kan het college met een voorstel komen aan welke knoppen de raad kan draaien om een positief resultaat te bereiken? **10**

In Dalfsen wordt een actief grondbeleid gevoerd en dat geeft veel mogelijkheden om te sturen. Om te stimuleren heeft Dalfsen veel instrumenten zoals de sociale grondprijzen voor koop en huur, starterslening, CPO woningen en woningsplitsing. Wellicht komen er binnenkort mogelijkheden bij voor lokale woningzoekenden (huur en koop) en voor mensen met een cruciaal beroep. Gaat Dalfsen dit instrument dan ook zo snel mogelijk inzetten? **11**

Het is goed om maatwerk en flexibiliteit per kern of locatie toe te passen en in het licht van de actualiteit te bekijken. Er zijn inmiddels veel sociale koopwoningen uitgegeven. Hoe groot is de vraag nu? Wat is de stand van zaken? **12**

Jeugdwerkers in het basisonderwijs dragen bij aan het tijdig signaleren van- en ondersteunen bij opgroei- en opvoedvraagstukken in het dagelijks leven van kinderen en ouders. Een extra impuls ter preventie is de inzet van een praktijkondersteuner jeugd bij huisartsenpraktijken.

Als gemeenten hebben we de verantwoordelijkheid om de onzekerheden binnen de jeugdhulp goed en tijdig in beeld te krijgen. Worden we voldoende gefaciliteerd door het RSJ? **13** Hebben gemeenten voldoende sturingsinformatie met het oog op het beheersen van de kosten? **14**

We staan voor enorme uitdaging, want de vergrijzing neemt de komende jaren toe. Het aantal personen neemt af maar duurdere indicaties nemen toe. Hoe zit dit precies en wat kunnen we hiermee? **15** We horen van lange wachttijden bij de WMO. Klopt dat en wat wordt eraan gedaan? **16**

We zijn goed op weg om invulling te geven aan de energietransitie, maar er is nog veel te doen om de doelen te behalen. Denk aan de ontwikkeling van Dalfserveld West als locatie voor het lokaal en grootschalig opwekken van duurzame energie door windturbines en zonneparken. Wat is het scenario als hier toch onvoldoende mogelijkheden voor zijn in dit gebied? **17**

We zien uit naar het raadsvoorstel voor een Lokaal energiebedrijf in september a.s. Belangrijk blijft het stimuleren om te isoleren en energie te besparen en de inwoners/ ondernemers daarin te ondersteunen. En daarbij het bestrijden van energiearmoede. Is deze groep goed in beeld om daadwerkelijk te helpen voor zover dat mogelijk is? **18**

We willen iedereen bedanken die heeft meegewerkt aan deze Perspectiefnota. Samen met ambtenaren, college en deze raad willen we graag blijven werken aan een (financieel) gezonde gemeente Dalfsen waarin we samen fijn kunnen wonen, werken en leven.

De fractie van Gemeentebelangen:

Jolande Upper, Mariëtte Holterman, Herman Kleine Koerkamp, Wim van Lenthe, Gerard Jutten, Jelle Hekman, Wim Pessink en Inge Haarman

Hierop vragen we een reactie van het college

Inleiding

De perspectiefnota 2023. De eerste perspectiefnota waarin de plannen van de coalitie duidelijk terug te vinden zijn. Er wordt behoorlijk geïnvesteerd op belangrijke thema's. Ambities die wij ronduit kunnen steunen. Daar kunnen we kort over zijn. Meer betaalbare woningen, OV-hubs bij elke kern, aandacht voor de fietser, meer aandacht voor maatschappelijke initiatieven. Om er maar een paar te noemen. Ook zijn we blij dat onze motie "Begrijpelijke taal" opgepakt is en tot een heldere aanpak gaat leiden om als gemeente begrijpelijk te communiceren. Allemaal prima plannen. En ondanks deze investeringen blijven de financiële vooruitzichten goed. Maar er zijn ook zorgen. Kunnen we al deze ambities wel waar maken bijvoorbeeld? Zeker gezien de krapte op de arbeidsmarkt. **V1** Vanuit onze fractie geven we dan ook graag onze zienswijze op de keuzes die dit college maakt en zullen we daarnaast ingaan op de diverse accenten die wij als partij zouden willen aanbrengen.

Financiën

Over de gemeentelijke financiën kunnen we ook dit jaar weer kort zijn. Dalfsen staat er zeer goed voor. Natuurlijk heeft ook Dalfsen met dezelfde oplopende kosten te maken als andere gemeenten maar wij gaan er vanuit dat het Rijk haar verantwoordelijkheid pakt hiervoor compenseert en daarnaast ook de opschalingskorting snel voor goed van tafel haalt. Als deze verwachting uitkomt betekent dit dat de financiële vooruitzichten voor Dalfsen onverminderd sterk blijven.

Met deze kennis op zak is er volgens ons dan ook voldoende ruimte om het goede te blijven doen en extra te investeren waar dit nodig is. Groot was dan ook de verbazing toen wij de afgelopen week de diverse kranten opensloegen. Hadden wij de perspectiefnota wel goed gelezen? Want hier werd ons grote rampspoed in het vooruitzicht gesteld. "Fors bezuinigen of onder Rijkstoezicht komen" zo konden we onder andere lezen. Daar waren de bekende donkere wolken weer. Ondertussen een echte Dalfser traditie. Als één van de rijkste gemeenten in Nederland steen en been klagen over je financiën. Zelfs verwijzen naar een eventuele Artikel 12 status. Een totaal onrealistisch perspectief waarvan wij ons echt afvragen of dit dagelijks bestuur wel door heeft wat ze daar keer op keer mee zeggen. Welk signaal u daarmee afgeeft aan onze inwoners. Want het is dat ik beter weet maar ik weet wat Artikel 12 voor mensen kan betekenen. U overduidelijk niet. Ik ben opgegroeid in een gemeenschap waar alles in het teken stond van overleven. Waar voorziening na voorziening verdween en elke euro omgedraaid moest worden om mensen een menswaardig bestaan te kunnen laten behouden. Ik wil u echt vragen te stoppen met deze kwalijke traditie. Er zijn in Dalfsen geen donkere wolken voor de gemeentelijke financiën. In geen velden of wegen. Wel zijn die er voor sommige van onze inwoners. En daar zouden wij graag de aandacht op willen vestigen. Iets wat u in ieder geval nagelaten heeft. Een gemiste kans voor deze coalitie. Iets wat vandaag en aanstaande donderdag hersteld kan worden door de juiste inhoud voorop te stellen.

Armoede groeit

Want er is wel wat aan de hand in Nederland. Tegenover een groep mensen die het prima heeft staat een steeds grotere groep die de eindjes niet meer aan elkaar geknoopt krijgt. Onderzoek na onderzoek toont dit aan. Steeds meer kinderen in armoede. Steeds meer gezinnen die aan het einde van de maand geld tekort komen. Mensen die werken, mensen die ziek zijn en mensen die werkloos zijn. Voor al deze groepen wordt het steeds moeilijker om rond te komen. Natuurlijk ligt ook hier een verantwoordelijkheid bij het Rijk. Het verhogen van uitkeringen en minimumloon zijn broodnodig. Maar juist gemeenten staan het dichtste bij deze groep inwoners. Onze inwoners. En de gemeente Dalfsen heeft de afgelopen periode dan ook het nodige gedaan. Er is extra geld uitgetrokken voor de Voedselbank en ook op het gebied van energiearmoede zijn de nodige acties uitgevoerd. Vanuit de raad is hier afgelopen jaar ook extra geld voor uitgetrokken. Ook onze unaniem aangenomen motie “Ruimhartig beleid participatiewet” is voortvarend door het college uitgevoerd. Op deze manier hoeven 350 inwoners met een bijstandsuitkering zich minder zorgen te maken dat zij gekort worden op hun uitkering en houden zij meer over voor hun dagelijkse besteding. Ook vanuit het Rijk is er de komende periode meer geld beschikbaar. Welke concrete acties gaat het college in 2023 ev ondernemen? Is er al meer bekend over de opbrengsten vanuit de Taskforce (energie)armoede? **V2** Wordt hier bijvoorbeeld ook bekeken of de ondergrens om in aanmerking te komen voor verschillende gemeentelijke regelingen niet verhoogd moet worden? **V3** Wij zouden dat gezien de steeds grotere gaten in de huishoudboekjes van mensen geen onlogische stap vinden. Voorzitter, het mag duidelijk zijn. Voor onze fractie is armoedebestrijding de absolute topprioriteit. Wij zijn benieuwd hoever het college en deze coalitie daarvoor willen gaan.

Overige aandachtspunten

Wij steunen het voorstel van het college om een forensenbelasting in te voeren. Inwoners die gebruik maken van onze voorzieningen moeten daar ons inziens ook aan bijdragen. Een prima voorbeeld van de zwaarste lasten voor de sterkste schouders wat ons betreft.

Met betrekking tot het huisvesten van statushouders en het opvangen van vluchtelingen zijn wij blij met de formatie-uitbreiding op dit onderwerp. Wel hebben wij zorgen of wij ons deel wel waar kunnen maken. De spreidingswet mag er dan nog steeds niet zijn maar dat betekent volgens onze fractie niet dat we niet al voorbereidend werk kunnen doen. Structurele opvang van vluchtelingen in onze gemeente hebben we nog steeds incidenteel geregeld. Wat ons betreft wordt het echt tijd hier structurele stappen in te zetten.

Verkeersveiligheid blijft voor onze partij een aandachtspunt. Er komt een strategisch plan. Maar wij zijn vooral benieuwd hoeveel knelpunten er opgelost gaan worden? En wat de scope van dit plan is. **V4** Wij vinden bijvoorbeeld (ondanks alle investeringen) het Kroonplein nog steeds een erg verkeersonveilige plek. Dat geldt ook voor de Rondweg in Dalfsen. Maar eerdere ervaringen leren ons dat aanpak van deze problematiek niet bepaald vanzelfsprekend is.

Als laatste punt willen wij graag aandacht vragen voor onze motie uit 2018 genaamd “Energiebedrijf Dalfsen”. Deze is destijds bij de perspectiefnota aangenomen met als doel grip te krijgen op grootschalige energieprojecten, de lusten en lasten eerlijk te kunnen verdelen en de opbrengsten maximaal ten goede te kunnen laten komen van onze inwoners. We zijn ondertussen vijf jaar verder. We worden links en rechts ingehaald door gemeenten die hier hard aan trekken en we hebben ondertussen menig project in deze gemeente de revue zien passeren die we als we het zelf hadden kunnen vormgeven echt anders hadden ingevuld. We missen kansen. Kunnen we na de zomer nu echt aan de slag op dit onderwerp? **V5**

Wij zijn benieuwd naar de antwoorden van het college.

Dank u wel voorzitter.

Leander Broere
Ton de Vries.

Ons schip ligt op koers, echter belemmeren flinke mistbanken het zicht

Voorzitter,

Voor de beschouwingen voor de Perspectiefnota 2024-2027 zien wij dat ons schip op koers ligt maar dat flinke mistbanken het zicht belemmeren. De CDA-fractie wil ondanks de mist de juiste koers bepalen.

Voorzitter... We leven momenteel in roerige tijden. De diverse ontwikkelingen om ons heen zijn divers en hebben veel impact, ook in Dalfsen krijgen wij hier het nodige van mee. Klimaat, stikstof, opvang van vluchtelingen en asielzoekers. Veel inwoners van onze gemeente hebben er ook wel ideeën bij hoe we de verschillende onderwerpen aan moeten pakken. Door het gesprek aan te gaan is het uiteindelijk onze taak als raad om de juiste afwegingen te maken en besluiten te nemen. Het is onmogelijk om voor iedereen de juiste keuze te maken, ook dat willen we hierbij meegeven.

Kijk niet alleen naar wat wenselijk is, maar ook wat haalbaar is

Zometeen ga ik aan de hand van vier pijlers in op hoe de CDA-fractie tegen deze Perspectiefnota aankijkt. Allereerst dank aan een ieder die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze Perspectiefnota.

Inwonerbetrokkenheid

Hoe zorgen we er voor dat onze inwoners betrokken zijn en blijven? Dat is cruciaal als we het hebben over het nemen van besluiten. Zijn onze inwoners goed meegenomen in het proces? Hebben ze de kaders goed in beeld en waar kunnen ze participeren? Misschien is meedenken een betere woordkeuze. Daarnaast wil onze fractie een impuls geven aan maatschappelijke initiatieven: het kader moet helder en herkenbaar zijn. Wij zien het collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) als een geslaagd voorbeeld, maar ook het onlangs gestarte traject over de Backxlaan. Inwoners en ambtenaren samen aan de slag met een duidelijk doel voor ogen.

Gebiedsverbinders en gebiedswethouders spelen hierin een verbindende rol. Het college is ruim een jaar onderweg in deze nieuwe rol, hoe ervaren zij deze werkwijze? #1 Daarnaast wordt Goed Goan voor de raad leidend, wij hebben veel vertrouwen in de uitwerking hiervan. Wij zien er naar uit om het samenspel tussen inwoners en de raad verder te verbeteren.

Zoals het nu lijkt gaat de Omgevingswet op 1 januari 2024 dan echt van start - in de beantwoording van onze technische vraag hierover lezen wij dat ambtelijk alles op orde is. Maar zijn onze inwoners straks voldoende bekend met alle veranderingen en is de dienstverlening hier op toegerust? #2

Prettig wonen en leven

Voor onze fractie blijft een woning voor iedereen een belangrijk speerpunt. Wij hebben de ambitie om voldoende woningen te bouwen voor elke doelgroep in onze gemeente. De CDA-fractie heeft onlangs een aantal bijeenkomsten met dit thema georganiseerd. De reacties waren wederom bevestigend voor ons. Jonge starters met een beperkt budget en ouderen die in een kleine woning (bij voorkeur) in hofjes bij elkaar willen wonen.

En juist hier knelt het wat ons betreft. Onze fractie heeft zich de afgelopen jaren sterk gemaakt voor Tiny Houses. Eén van de oplossingen om tijdelijk een betaalbare woonplek te realiseren. Wij waren dan ook enorm teleurgesteld dat dit eenvoudig terzijde werd geschoven, wij hadden hier hoge

verwachtingen van. Wel zijn we verrast met het voornemen om snel flexwoningen te realiseren. We hebben hierbij ook een voorzichtig tijdsplan kunnen lezen, is het reëel om de eerste bewoners in het eerste kwartaal 2024 te verwelkomen? #3

De mogelijkheden om kleine woningen toe te staan in het buitengebied zijn uitgebreid, wordt hier gebruik van gemaakt? #4 Daarnaast zien we in het buitengebied veel woningen in een hogere prijsklasse. Wij zien kansen voor een flexibeler rood-voor-roodbeleid en/of uitbreiding van de mogelijkheden om woningen te splitsen, ziet het college dit ook? #5

De woningmarkt is complex en grillig, een wendbare houding is een must

Met goed wonen bedoelen we ook dat iedereen een plek heeft, echt iedereen. Bij de CDA-fractie zijn de beelden van afgelopen zomer uit Ter Apel niet van het netvlies verdwenen. Vanuit het kabinet worden voorbereidingen getroffen voor het invoeren van de Spreidingswet. Zijn er hierover al contacten in de regio geweest? #6

Met goed wonen behoren ook de voorzieningen op orde te zijn. Denk aan de kulturhusen als het bruisende hart van elke kern en goed onderwijs dichtbij huis. Afgelopen jaar hebben we het startschot van het integraal huisvestingsplan (IHP) kunnen bijwonen. In de kern Dalfsen en Nieuwleusen is een eerste aanzet gegeven. We zijn onlangs geïnformeerd over de voortgang, echter zien we wel dat het proces vertraging oploopt. Is het dan wel realistisch dit jaar nog principebesluiten voor deze kernen te verwachten? #7. De CDA-fractie vindt onderwijs een alomvattend onderdeel van goed wonen en leven.

Wat de CDA-fractie betreft gaan goed wonen en leven hand in hand. Hoe zorgen we voor een gezonde leefstijl? En hoe behouden we deze? Het gezond en actief leven akkoord (GALA) kan hier een mooie aanvulling op zijn, kan de wethouder ons meenemen in het proces en voortgang? #8 Een actief leven begint al op jonge leeftijd. Kinderen moeten de mogelijkheid geboden worden om lekker buiten te spelen. De speelplaatsen moeten hiervoor goed op orde zijn. Wij zien graag dat de buitenspeelplaatsen weer een prominente rol krijgen. Is de wethouder het met ons eens dat hier meer inzet op gezet mag worden? #9 #M1

De landelijke afspraken rond het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en GALA zijn veelomvattend. De CDA-fractie heeft hoge verwachtingen van de uitvoering van deze akkoorden. Versterking van de zorg en preventie-structuur zowel regionaal maar ook lokaal zien wij als een welkome aanvulling.

We zien momenteel de kosten voor levensonderhoud toenemen, het is voor bepaalde groepen inwoners lastig om elke maand rond te komen. We vinden het fijn dat armoedebestrijding een prominente rol krijgt. Afgelopen zaterdag stond hier ook weer een artikel over in de Stentor. Het opstellen en uitvoering geven aan preventiebeleid armoedebestrijding kunnen wij dan ook zeker omarmen. De CDA-fractie ziet financiële zekerheid, goed wonen en leven als randvoorwaarden voor bestaanszekerheid.

Leefbaar platteland

Dalfsen heeft een ruim buitengebied. Uitgestrekte weilanden, houtwallen, natuur en bedrijvigheid. Een aantrekkelijk gebied van onze gemeente waar ook de recreant en toerist graag verblijft. Om de agrarische bedrijven is de laatste jaren veel te doen. Er ligt een enorme opgave en perspectief bieden blijft lastig. Het onlangs geklachte landbouwakkoord is tekenend: een forse tegenvaller. De agrarische sector zorgt immers voor een leefbaar en goed onderhouden buitengebied. Als fractie zoeken we naar mogelijkheden wat lokaal wél kan, de plattelandvisie is daar een mooi voorbeeld van. We hebben kunnen lezen dat we binnenkort de nulmeting bespreken, hoe gaat het daarna verder? Kan

het college een tijdspad schetsen en wie daar bij betrokken wordt? #10 Een onderdeel van een duurzaam verdienmodel kunnen hogere erfmolens zijn, wij krijgen hier vragen over. Zijn hier ontwikkelingen in? #11 En ziet het college dit ook als een aanvulling voor een duurzaam verdienmodel? #12

Daarnaast blijft het openbaar vervoer een knellende factor. We zien dat de inwoners veel gebruik kunnen maken van de buurtbus, zijn hier uitbreidingsmogelijkheden? #13 En zijn er voor de toekomst nieuwe ontwikkelingen te verwachten op het gebied van duurzame mobiliteit? #14

Organisatie

Het personeelsbestand staat onder druk, hierin staat Dalfsen niet alleen. Het is een enorme uitdaging om de samenstelling van het ambtelijk apparaat stabiel te houden. Er worden desondanks stappen voorwaarts gezet om de organisatie klaar te maken voor de toekomst. Wat we ook zien, zijn de uitgaven voor inflatie en indexering van de lonen die de pan uit rijzen. Hierop hebben we weinig grip. We zijn dan ook benieuwd of we hiervoor worden gecompenseerd vanuit het rijk.

Zoals gezegd, de CDA-fractie vindt dat we op koers liggen maar de vooruitzichten zijn nogal mistig. Dat het nu lijkt dat er geen sluitende meerjarenbegroting gerealiseerd kan worden hebben we grotendeels niet in eigen hand. De meicirculaire laat wederom een wisselend beeld zien. De CDA-fractie schiet daar niet van in de stress. Wij hebben er vertrouwen in dat het rijk met aanvullende middelen komt. Ook de motie die hierover op het VNG-congres is aangenomen stelt ons enigszins gerust.

Geen sluitende begroting, de CDA-fractie schiet daardoor niet in de stress

Waar de organisatie ook stappen kan zetten is de nieuwe vorm van begroten, zero based. Anders begroten zodat we de schaarse middelen nog beter inzetten voor onze inwoners. Deelt het college onze opvatting dat dit positieve effecten kan hebben op de gehele organisatie? #15

Het voorstel voor forensenbelasting kunnen we deels volgen. We vinden het wel lastig om daar nu al een definitief oordeel over te vellen, helemaal als we nog niet alles in beeld hebben. Wij komen er met de begroting op terug.

Onze fractie blijft er vertrouwen in houden dat Dalfsen ook in de toekomst een financieel gezonde gemeente blijft. Dit kunnen we echter niet alleen, dit willen wij ook samen met onze inwoners doen. Het CDA is altijd op zoek naar de verbinding, altijd op zoek naar wat ons samen bindt. Naast onze christelijke identiteit zit polderen in ons DNA. Samen zoeken naar oplossingen, al moet je dan soms lastige beslissingen nemen.

CDA-fractie Dalfsen

Miriam Veldkamp, Luc Diepman, Anouk Zwakenberg, Roel Kouwen, Wim Prinsse en Bert Ruitenber

Beste collega Raadsleden, geacht College, mijn mede-inwoners van Dalfsen,

Vorig jaar stond ik hier voor het eerst, ietwat onwennig, en bracht ik een boodschap die niet vol van hoop was. Terwijl sommigen toen nog gniffelden over mijn woorden, hebben we sindsdien crisissen meegemaakt op gebieden zoals stikstof, wonen, energie, biodiversiteit, koopkracht en personeel. Ondanks dat we er nog niet zijn, wil ik erkennen dat er actie is ondernomen, zowel nationaal als hier in Dalfsen. En als we kijken naar de plannen voor de toekomst dan komen er meer woningen, krijgen we een mooi centrum, betere huisvesting voor onze scholen, ondersteunen we diegene die steun nodig hebben, wordt het duurzamer door onze eigen energie op te wekken door onze eigen energiemaatschappij, wordt ons huis op orde gebracht en gaan we dichterbij onze inwoners vergaderen en mede dankzij D66 wordt er natuurinclusief gebouwd en onze verlichting verledend en dat en nog veel meer, met een passende begroting en relatief lage lasten. Hierdoor kan ik met voorzichtig optimisme naar de toekomst kijken, in ieder geval optimistischer dan ons college, die vreest dat onze gemeente onder toezicht kan worden gesteld als we niet opletten.

Ik pleit echter voor een ander soort toezicht. Ook al is het geen crisis op zich, eerder een kramp, er is nog iets dat we moeten aanpakken: het vertrouwen in de overheid en de participatiekramp die over ons heen is gerold.

Participatie is een heet hangijzer in het politieke landschap, ook hier. Neem als voorbeeld de Klimaatwinkelstraat of de plannen voor een zonnepark, een hondenspeelveld of de komst van een opvanglocatie. Deze voorbeelden laten de participatiekramp en teleurstelling voelen die onze burgers en ondernemers voelen. De tijd dat de overheid vanuit een ivoren toren kon beslissen, is allang voorbij. Maar enkel participatie is niet voldoende om die toren te slopen, zeker niet als het gaat om complexe belangenafwegingen. En we zijn echt goed bezig met ons project Goed Goan, dat belooft dat we dichterbij onze inwoners gaan vergaderen maar ook dat slecht niet de ivoren toren, hooguit 1 of 2 verdiepingen.

Laten we leren van de stad Utrecht. Zij hadden jarenlang moeite om besluiten te nemen over de herontwikkeling van hun stadscentrum. Er waren veel conflicterende belangen en hun participatieprocessen werden vaak gedomineerd door de luidste stemmen. Dit leidde tot jarenlange impasses en juridisch getouwtrek. Klink het al bekend?

De oplossing kwam toen Utrecht een groep van 100 burgers, die een dwarsdoorsnede van de stad vertegenwoordigden, uitnodigden om deel te nemen aan het burgerberaad. Zij ontvingen informatie van stedelijke planners, milieuwetenschappers, vastgoedeigenaren en andere betrokkenen. Ze bespraken gedurende enkele maanden de verschillende opties en kwamen uiteindelijk met een reeks aanbevelingen.

Deze aanbevelingen hielden rekening met de belangen van de verschillende stakeholders en ze werden goed ontvangen door de lokale gemeenschap, die het gevoel had dat het proces eerlijker en inclusiever was dan alle eerdere participatiepogingen. En niet onbelangrijk, ze braken de impasse door.

Of neem het voorbeeld van Toronto, Canada, waar ze te maken hadden met een stijgend aantal dodelijke verkeersongevallen. Een plan van de gemeente stuitte op hevig verzet. Het publieke participatieproces was langdurig en vaak verhit, zonder duidelijke consensus over de manier vooruit. Ook in Toronto kozen ze voor een burgerberaad om consensus te bereiken over de uitbreiding van hun fietspadennetwerk. Het resultaat was een reeks aanbevelingen die werd geaccepteerd door de stadsraad en goed werd ontvangen door de inwoners van de stad.

Deze voorbeelden tonen aan dat een burgerberaad kan helpen bij complexe en controversiële onderwerpen. Het bevordert een diepgaand begrip van deze kwesties onder de bevolking. Met de complexe vraagstukken die nog voor ons liggen in onze gemeente, is mijn oproep dan ook deze: laten we niet alleen praten mét de inwoners, maar laten we hen inschakelen om ons te helpen bij het implementeren van onze plannen.

Zoals in mijn introductie al aangegeven, is er veel te doen, en wordt er ook al veel gedaan in Dalfsen. Er komen nog veel complexe vraagstukken op ons af. En mijn betoog voor vandaag is er dan ook niet een, die nog weer nieuwe plannen of ideeën aandraagt en/of welke de inwoner nog meer geld gaat kosten en de werkdruk in dit huis weer verhoogt. **Mijn betoog is "laten we de volgende klus klaren met onze INWONERS!"**

Ik dank u

Bernard Smalbraak
D66 Dalfsen

ALGEMENE BESCHOUWINGEN VVD BEGROTING 2024-2027

“Je moet het Rijk nooit op zijn woorden maar alleen op zijn begroting geloven.”

Jan de Koning (oud-minister CDA, oud-lid Raad van State)

De VVD zet zich in voor een welvarende, veilige en duurzame samenleving in Dalfsen waarin individuele vrijheid en verantwoordelijkheid centraal staan. We geloven in een gemeente die ruimte biedt voor ondernemerschap, waarin mensen kunnen floreren en waarin de overheid een dienstbare rol speelt. Daarbij is het van belang ook oog te hebben voor de zwakkeren in onze samenleving. Met deze idealen in gedachten willen we graag enkele punten benoemen voor deze Perspectiefnota.

Gemeentefinanciën

De PPN laat voor de langere termijn geen goed beeld zien. Voor alle ambities is geld nodig en moet de gemeente ervoor zorgen dat de beschikbare middelen ook worden gebruikt. Afgelopen jaar hield de gemeente ruim € 6.500.000 over. **In het bedrijfsleven zou dit een prima resultaat zijn geweest, maar voor een gemeente is het dat zeker niet.** Het betekent dat we belastinggeld ongebruikt hebben gelaten, terwijl het juist de bedoeling is deze middelen in te zetten: voor de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, voor het onderhoud van de wegen, voor het bouwen van voldoende betaalbare woningen, voor de opvang van statushouders en vluchtelingen, voor het aanpakken van ongeletterdheid, voor preventie in het Sociaal Domein (bv de Jeugdzorg), voor armoedebeleid, voor onze sportclubs en zo kan ik nog wel even doorgaan. Allemaal onderwerpen waar we deze middelen goed kunnen gebruiken. Onbenutte middelen betekenen dat we iets niet hebben gedaan, terwijl dit wel zou moeten.

Handelen Rijksoverheid

We zien dat de Rijksoverheid bijdraagt aan de tekorten die aan de horizon gloren: de grillige wijze waarop gemeentes wel/niet/misschien gecompenseerd worden maakt dat we pas heel laat geld krijgen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het uitblijven van de compensatie van de gestegen loonkosten. Daardoor dreigen in 2026/2027 grote tekorten. De VVD vindt dit onacceptabel. We zullen de Tweede Kamerfractie van de VVD vragen absolute prioriteit te geven aan deze grilligheid. We roepen andere partijen op dit ook te doen bij hun landelijke fracties. De Tweede Kamer moet de urgentie hiervan inzien. Wij vinden dat het College bij de Provincie moet aangeven dat we anders genoodzaakt zijn niet sluitende begrotingen in te dienen. Als je namelijk wel sluitende begrotingen gaat indienen zal Den Haag denken dat de gemeentes prima met minder middelen kunnen. Wat de VVD betreft gaan we gewoon investeren in onze gemeente en zeker niet bezuinigen. We hebben een aantal punten die wat ons betreft nu prioriteit hebben.

Wandelpaden

Het valt de VVD op dat we langs belangrijke toegangswegen naar de kernen geen wandelpaden hebben of dat voor voetgangers gevaarlijke situaties ontstaan (bijv. Welsummerweg, Rondweg, Gerner Es). Met de uitbreiding van de kernen zien we wel voldoende wegen en fietspaden, maar we doen de voetganger nog altijd te kort. We zijn dan ook benieuwd wat de status is van de uitvoering van de motie Dorpsrondjes [\[1\]](#).

Woningmarkt

In Dalfsen is er een nijpend tekort aan betaalbare woningen. Dit heeft geleid tot hoge huizenprijzen en een gebrek aan beschikbare woningen voor met name starters, jonge gezinnen en ouderen. Ook is er een tekort aan (sociale) huurwoningen. De komst van statushouders en vluchtelingen maakt dit probleem groter. We weten dat de woningbouwcorporaties al eens hebben aangeboden de gemeente te ontlasten door alle stappen van de ontwikkeling van een gebied zelf uit te voeren. Wij denken dat dit met de werkdruk op het gemeentehuis een goed idee is. Wijs een (deel van) nieuwbouwlocatie toe aan de woningbouwcorporaties en laat ze het traject tot aan de oplevering zelf uitvoeren, natuurlijk met kaders die de gemeente aanlevert. Hoe kijkt het College hiernaar [2] [1]?

De komende jaren realiseren we nieuwe woonwijken. We maken ons wel zorgen of de afhandeling van de verkeersstromen een issue gaat worden. Is de Rondweg nog wel voldoende op haar taak berekend als de nieuwe wijken zijn gerealiseerd [3] [2]?

De VVD is verder groot voorstander van het afschaffen van het begrip recreatiewoningen. Het gaat hierbij om recreatiewoningen die geen onderdeel uitmaken van een recreatiepark. Dus wat dat betreft kunnen deze woningen omgezet worden naar reguliere woningen.

Ondernemersklimaat

De gemeente kan de economische groei bevorderen door een gunstig ondernemersklimaat te creëren. Dit is te bereiken door het verminderen van de regelgeving, het vereenvoudigen van procedures, het bieden van ondersteuning aan lokale ondernemers en het aanbieden van bedrijventerreinen en winkelruimte. We vinden het hebben van voldoende bedrijventerreinen in Nieuwleusen en Dalfsen belangrijk, zeker omdat de nabijheid van de Hessenpoort veel kansen biedt. Op dit moment moeten we nee verkopen, omdat we geen bedrijventerreinen beschikbaar hebben. Wat ons betreft gaat dit proces te langzaam.

Daarnaast moet de gemeente ook investeren om het ondernemen mogelijk te maken. Denk daarbij aan een goede infrastructuur, verkeersafhandeling via de bedrijventerreinen/rondwegen rond de kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld.

Activeren vluchtelingen en statushouders voor werk

De VVD wil graag van het College weten hoe het activeren van statushouders en vluchtelingen voor het arbeidsproces gaat. Met de huidige tekorten op de arbeidsmarkt verwachten we dat dit makkelijker zou moeten gaan, maar dat horen we graag van de wethouder [4]. We begrijpen dat de regels voor vluchtelingen uit de Oekraïne soepeler zijn dan voor "reguliere" vluchtelingen. Ook vluchtelingen uit andere landen mogen een maximaal een half jaar werken. Is er vraag van de ondernemers uit onze gemeente naar deze groepen [5]? Kan het helpen dat de gemeente bijvoorbeeld deze groepen samenbrengt of gebeurt dit al [6]?

Personeelstekort gemeentehuis

We zien steeds vaker dat het College aangeeft dat werkzaamheden niet gedaan kunnen worden door personeelstekort. Aan de ene kant begrijpen we dit, aan de andere kant vraagt dit om creativiteit. Is het bijvoorbeeld mogelijk om bepaalde werkzaamheden door andere partijen uit te laten voeren [7] [3]? Denk bijvoorbeeld aan onze suggestie om woningcorporaties de complete uitvoering te laten doen bij bouwprojecten voor sociale huurwoningen.

Energieopgave

De VVD erkent het belang van duurzaamheid en het behoud van onze natuurlijke omgeving. Wij willen onze gemeente leiden naar een duurzame toekomst door te investeren in groene energie, het bevorderen van energie-efficiëntie in gebouwen en het stimuleren van innovatieve oplossingen voor milieuvraagstukken. Door duurzaamheid te integreren in alle facetten van ons beleid, kunnen we niet alleen onze ecologische voetafdruk verminderen, maar ook nieuwe economische kansen creëren. Wel blijven we ons zorgen maken over de haalbaarheid van de ambities die we als Dalfsen hebben doordat de beschikbaarheid op het net nog niet is verbeterd, sterker nog de netbeheerder geeft aan dat deze juist op slot zit. Wat is de indruk van wethouder ten aanzien van de beschikbaarheid op het net ten opzichte van onze RES-doelen [8]?

Waarschijnlijk gloort er wel weer licht aan het einde van de tunnel, maar we moeten er met deze Rijksoverheid wel vanuit gaan dat de kans aanwezig is dat het licht aan het einde van de tunnel ook de koplampen kunnen zijn van een aanstormende trein (vrije interpretatie naar citaat van de Vlaamse radiomaker Wiet van Broeckhoven).

VVD Dalfsen

Rood = inbreng donderdag (ivm beperkte tijd)

Geel = vraag

Groen = mogelijke motie